

Open Access dla początkujących.

Dlaczego warto i jak zacząć udostępniać swoje prace w otwartym dostępie.

[Open Access dla początkujących. Garść praktycznych porad.](#)

[Dlaczego warto udostępniać swoje utwory na wolnych licencjach?](#)

[Jak przekonać wydawcę, aby opublikował moją pracę na wolnej licencji?](#)

[Jak zacząć? Praktyczne porady](#)

[SŁOWNICZEK](#)

[Bibliografia](#)

Dlaczego warto udostępniać swoje utwory na wolnych licencjach?

- 1. Możliwość dotarcia do szerszej grupy odbiorców i większej liczby czytelników.** W przeciwieństwie do wersji papierowej, z cyfrowej kopii może korzystać wielu użytkowników w jednym czasie. Dodatkowo, jeżeli materiał znajduje się w kilku miejscach w Internecie, zwiększasz szansę czytelników na dotarcie do niego z różnych źródeł.
- 2. Szansa na zwiększenie cytawalności,** która przekłada się na podwyższenie Indeksu Hirscha. Twoje szanse są szczególnie duże, jeśli już publikowałeś i miałeś cytowania wcześniej. Jednak i dla początkujących naukowców publikowanie na wolnych licencjach jest bardzo korzystne, bo znacznie ułatwia zostanie zauważonym i cytowanym.
- 3. Zwiększenie prestiżu swojego i swojej jednostki naukowej.** Wyższa cytawalność przekłada się pozytywnie na ocenę parametryczną jednostki naukowej, co działa na Twoją korzyść, jako pracownika danej instytucji, a także zwiększa szanse w konkursach grantowych, w których osiągnięcia naukowca oceniane są na podstawie wskaźników cytowań.
- 4. Optymalizacja korzyści Twoich i świata nauki.** Publikacja na licencji CC BY, czyli uznanie autorstwa, daje Ci szansę na optymalizację korzyści płynących z otwartego dostępu do wiedzy: szerokiej dostępności dzieła, możliwości publikowania i dystrybucji w kraju i zagranicą, użycia czy powtórnego wykorzystania Twojej pracy, w tym tłumaczenia na obce języki. To licencja rekomendowana przez Budapeszteńską Inicjatywę Open Access.
- 5. Włączenie się do pozytywnych nowych trendów naukowych.** Publikowanie na otwartych licencjach to jeden z najważniejszych kierunków rozwoju dzisiejszej nauki, dążącej do jak najszerzego otwierania dostępu do wiedzy.
- 6. Model, w którym publikują uznani naukowcy.** Otwarte licencje są stosowane przez coraz większą grupę uznanych naukowców, m.in. prof. Włodzimierza Lengauera, prof. Marię Poprzęcką, prof. Henryka Samsonowicza, prof. Małgorzatę Szpakowską czy dr. Emanuela Kulczyckiego.
- 7. Otwarcie się na nowe grupy odbiorców.** Publikowanie na wolnych licencjach ułatwia dotarcie do szerszej grupy czytelników, szczególnie młodych ludzi, dla których pierwszym miejscem poszukiwań jest wyszukiwarka internetowa: studentów i pasjonatów.. Umieszczając swoją publikację w Internecie, przyczyniasz się do budowania kapitału kulturowego i dostępnej dla wszystkich wiedzy.
- 8. Większy dostęp do autoryzowanych materiałów naukowych w Internecie.** Publikowanie na wolnych licencjach zmniejsza nieautoryzowany obieg publikacjami naukowymi. Pojawianie się w Internecie publikacji udostępnianych przez wydawców, które są lepszej jakości, niż materiały zeskanowane przez

użytkowników, sprawia, że czytelnicy chętniej korzystają z autoryzowanych materiałów. Dobra jakość umożliwia użytkownikom przerobienie plików np. na formaty ePUB, MOBI czy DAISY, dzięki czemu publikacje stają się dostępne także dla osób niepełnosprawnych, np. z wadami wzroku.

9. **Większa liczba miejsc, z których można dotrzeć do tekstu.** Materiały opublikowane na wolnych licencjach łatwo szybko znaleźć nie tylko dzięki mnogości pomagających w tym narzędzi (wyszukiwarki standardowe i naukowe, np. Google Scholar), ale również dlatego, że mogą znajdować się jednocześnie w wielu miejscach w Internecie (np. na stronie wydawcy, w repozytorium instytucjonalnym).-Umożliwia to dotarcie do materiału osobom, które stosują różne strategie poszukiwania informacji.

10. **Rozwój komunikacji naukowej.** Publikowanie na wolnych licencjach ułatwia dyskusję wśród naukowców,-pozwalając m.in. szybciej uzupełnić badania lub publikację (także dzięki temu, że inni naukowcy od razu uzyskują dostęp do pracy i mogą ją skomentować), wzbogacić o nowe punkty widzenia, a także nawiązać współpracę z innymi badaczami.

11. **Większa trwałość publikacji.** Umieszczenie publikacji w kilku miejscach zwiększa szansę na jej przetrwanie, a w konsekwencji umożliwia dotarcie do niej nawet po wielu latach, co jest szczególnie istotne w przypadku nauk humanistycznych.

12. **Dodatkowa możliwość zdobycia finansowania,** czego przykładem jest m.in. grant z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego na publikację na jednej z otwartych licencji w Wydawnictwie Springer.

13. **Pełnia praw do swojej twórczości.** Podpisując z wydawcą wolną umowę licencyjną, zachowujesz pełnię praw majątkowych (w przeciwieństwie do umowy z przeniesieniem majątkowych praw autorskich). Możesz wówczas opublikować pracę równolegle w różnych repozytoriach, w serwisach internetowych dla naukowców (np. Academia.edu), na własnej stronie internetowej lub blogu.

14. **Ułatwienie czytelnikom cytowania Twojej publikacji.** Udostępniając swoją publikację w wersji cyfrowej, nie tylko ułatwiasz pracę innym naukowcom, którzy chcą ją zacytować, a korzystają z menedżera bibliografii (np. Zotero), ale zmniejszasz też ryzyko wystąpienia błędów w odnośnikach do swojej twórczości (np. literówek w nazwisku), a tym samym ryzyko nieodnotowania cytowania swojej publikacji.

15. **Większa szansa zindeksowania publikacji w zagranicznych bazach danych.** Dzięki otwartym licencjom publikacje stają się dostępne dla wszystkich na całym świecie, co umożliwia zindeksowanie ich w zagranicznych bazach danych i dalsze zwiększanie ich zasięgu.

16. **Obserwacja dalszego życia publikacji.** Publikując na otwartej licencji, możesz śledzić, gdzie i w jaki sposób dalej funkcjonuje Twoja praca, obserwować, przez kogo jest cytowana i łatwiej w ten sposób nawiązywać kontakty z zainteresowanymi Twoimi badaniami naukowcami.

17. **Możliwość odniesienia się do swoich wcześniejszych publikacji.** Nauka to nieustanny proces, czasem więc można zmienić zdanie. Kiedy publikujesz swoje wcześniejsze prace na otwartych licencjach, łatwo możesz się do tego odnieść poprzez zamieszczenie komentarza do udostępnionego tekstu czy dodanie informacji o nowszych, bardziej aktualnych danych i źródłach. Dodatkowo łatwiej też jest sprawdzić kontekst, w jakim pojawia się np. znaleziony przez kogoś cytat z Twojej pracy, kiedy nie trzeba przeszukiwać papierowych egzemplarzy w poszukiwaniu określonego fragmentu, a wystarczy użyć opcji wyszukiwania w tekście.

Jak przekonać wydawcę, aby opublikował moją pracę na wolnej licencji?

1. **Sprawdzony model przyciągający aktywnych naukowców.** Wielu polskich i zagranicznych wydawców publikuje na otwartych licencjach i nadal dobrze funkcjonuje na rynku wydawnictw naukowych. Widoczność publikacji w często używanych bazach zachęca naukowców do publikowania w danym tytule, bo działa to na ich korzyść: umożliwia zliczanie cytowań, widoczność w Google Scholar i różnych bazach. Sama publikacja (a tym samym wydawca) częściej pojawia się w bieżącym dyskursie naukowym ze względu na łatwość dostępu i dzielenia się treścią.

2. **Większa cytowalność publikacji.** Udostępnienie materiałów w Internecie pozwala dotrzeć do większej grupy odbiorców, co zwiększa szansę na kolejne cytowania.

3. **Szansa na podwyższenie współczynnika Impact Factor.** Większa cytowalność prac może przełożyć się na wzrost liczby cytowań, a co za tym idzie na wzrost wskaźnika Impact Factor czasopisma.
4. **Łatwiejszy dostęp dla zagranicznych odbiorców.** Wolne licencje to szansa na zwiększenie widoczności czasopisma wśród zagranicznych naukowców oraz w zagranicznych ośrodkach naukowych.
5. **Trwała atrybucja i poprawne metadane.** Publikacja zawsze może być dokładnie oznaczona, jasno wskazując nie tylko jej autora, ale i wydawcę, redaktora, numer wydania, miejsce i czas pierwszej publikacji. Dzięki wpisaniu metadanych na stałe przez samego wydawcę gwarantowana jest także ich poprawność.
6. **Ułatwienie przy wykrywaniu plagiatów.** Publikowanie treści na wolnych licencjach pozwala zarówno innym, jak i Tobie i Twojemu wydawcy w łatwiejszy sposób rozpoznawać plagiaty.
7. **Przyspieszenie tempa procesu wydawniczego.** Dostępne jest otwarte oprogramowanie do przeprowadzania pełnego procesu wydawniczego, co bardzo usprawnia i przyspiesza prace, a jednocześnie pozwala na poprawne indeksowanie czasopisma przez bazy referencyjne (np. DOAJ) oraz wyszukiwarki naukowe (np. Google Scholar) i tym samym lepszą widoczność jego zawartości dla środowiska naukowego. Przykładem takiego darmowego systemu open source przetłumaczonego na język polski jest Open Journal Systems.
8. **Zmniejszone koszty publikacji.** Przy publikacji elektronicznej wydawca nie ponosi kosztów dystrybucji wersji papierowej, jej druku, magazynowania itp.
9. **Większa rozpoznawalność wydawcy w środowisku.** Publikowanie na otwartych licencjach to również dodatkowa promocja dla wydawcy, bo publikacja przez niego wydana swobodnie może rozchodzić się w coraz szerszych kręgach. Obieg publikacji przestaje być uzależniony od jej nakładu, który nie zawsze podyktowany jest wielkością przewidywanej grupy odbiorców, ale i kwestiami ekonomicznymi.
10. **Szansa na namówienie do współpracy nowych autorów.** Publikowanie na otwartych licencjach pomaga zachęcić do współpracy zagranicznych naukowców, którzy dzięki zapewnionej wolnej licencji widoczności w sieci i szerokiej dostępności pracy mogą być bardziej zainteresowani publikacją u danego wydawcy.
11. **Zwiększenie zasięgu publikacji i wydawcy.** Większa dostępność tekstów autorów publikowanych przez wydawcę na otwartych licencjach ułatwia umieszczenie ich w bazach publikacji. Materiały takie w wersji elektronicznej mogą być także udostępniane przez zagraniczne biblioteki, które nie prenumerują danego czasopisma lub nie posiadają danej publikacji w wersji papierowej.
12. **Działanie przeciw wykluczeniu.** Otwarte publikacje w sieci umożliwiają uczestnictwo w nauce i korzystanie z materiałów osobom niepełnosprawnym. Jest to także korzystne dla wydawcy, który w ten sposób zwiększa zasięg o grupę osób, które zwykle mają bardzo ograniczone możliwości zapoznawania się z publikacjami naukowymi. To nie tylko działanie na rzecz zwiększania spójności społecznej, ale również możliwe dodatkowe plusy w przypadku np. starania się o dofinansowanie ze środków publicznych.
13. **Zaprezentowanie nowoczesnego podejścia.** Publikowanie na wolnych licencjach może pomóc w budowaniu pozytywnego wizerunku wydawnictwa wśród naukowców, którym zależy na tym, by także wydawca starał się o jak największą widoczność i cytowalność ich prac.
14. **Wolne licencje to wspólna decyzja.** Jeśli wydawca nie chce publikować na wolnych licencjach, można z nim negocjować inne sposoby otwierania dostępu korzystne dla obu stron: i autora, i wydawcy.

Jak zacząć? Praktyczne porady

W sieci jest wiele zasobów dotyczących Open Access i narzędzi pozwalających naukowcom i wydawcom publikować w sposób otwarty. Poniższa lista odnośników nie jest wyczerpująca – w pigułce proponujemy sprawdzone przez nas najbardziej przydatne narzędzia i źródła.

1. **Jeśli chcesz wiedzieć więcej o Open Access, zacznij od**

- wprowadzenia do tematu otwartej nauki w serwisie Koalicji Otwartej Edukacji (<http://koed.org.pl/otwartosc/otwarta-nauka/>),
- „Przewodnika po otwartej nauce”, opublikowanego przez Creative Commons Polska i ICM UW (<http://otwartanauka.pl/przewodnik-po-otwartej-nauce/>),
- kursu e-learningowego w OpenAGH na temat nowych modeli komunikacji naukowej (<http://otwartanauka.cel.agh.edu.pl/index.php?id=1&theme=1280>),
- informacji w serwisie Open Access prowadzonym przez konsorcjum niemieckich uczelni (dostępne po angielsku i niemiecku) (http://open-access.net/de_en/homepage/),
- co roku w październiku, również w polskich bibliotekach i na wielu uczelniach odbywa się Tydzień Open Access: to idealna okazja, by pogłębić i popularyzować wiedzę o otwartym dostępie (<http://www.openaccessweek.org/>).

2. Jeśli chcesz dowiedzieć się więcej o zasadach publikowania na wolnych licencjach i innych zagadnieniach prawnych, polecamy

- publikację Krzysztofa Siewicza „Otwarty dostęp do publikacji naukowych. Kwestie prawne” (<http://ceon.pl/pl/otwarta-nauka/kwestie-prawne/>),
- wzory umów licencyjnych opartych na wolnych licencjach, dostępne na stronie Koalicji Otwartej Edukacji (<http://koed.org.pl/wzory-umow/>),
- artykuł Emanuela Kulczyckiego o wzorach umów wydawniczych (http://ekulczycki.pl/warsztat_badacza/wzory-umow-wydawniczych-dla-autorow-naukowych-i-wydawcow/).

3. Jeśli chcesz opublikować artykuł w czasopiśmie Open Access

- Sprawdź w rejestrze czasopism publikujących w modelu OA (Directory of Open Access Journals), czy jest tam interesujący Cię tytuł (<http://www.doaj.org/>).
- Nie wszystkie tytuły są już zarejestrowane w DOAJ. Jeśli nie ma tam tego, którego szukasz, sprawdź na stronie internetowej samego czasopisma, czy deklaruje ono publikację prac w modelu OA.
- Możesz też sprawdzić politykę wydawniczą wybranego czasopisma w bazie SHERPA/RoMEO, która zawiera takie informacje dotyczące wielu międzynarodowych tytułów. Niestety na razie jest w niej niewiele polskich czasopism (<http://www.sherpa.ac.uk/romeo/>).
- To, że dane czasopismo nie publikuje na otwartych licencjach, nie oznacza, że nie może zezwalać autorom na publikowanie artykułów w sposób otwarty.
- W sprawie polityki wydawniczej czasopisma możesz też skontaktować się bezpośrednio z redakcją i ewentualnie prosić o zgodę na samodzielne opublikowanie artykułu na otwartej licencji.

4. Jeżeli chcesz umieścić artykuł w repozytorium

- Sprawdź, czy Twoja instytucja ma już swoje repozytorium. Jeśli tak, sprawdź na stronie repozytorium, w jaki sposób umieścić tam swoją publikację. Jeśli nie, możesz skorzystać z ogólnopolskiego repozytorium prowadzonego przez Centrum Otwartej Nauki ICM (<http://depot.ceon.pl/>).
- Możesz też poszukać innego odpowiedniego dla Ciebie repozytorium instytucjonalnego lub tematycznego za pomocą Directory of Open Access Repositories (DOAR) – spisu międzynarodowych repozytoriów i bibliotek cyfrowych (<http://www.opendoar.org/>).

5. Jeżeli chcesz prawidłowo przygotować artykuł do publikacji na otwartej licencji i zwiększyć jego widoczność

- Alternatywą dla publikacji w repozytorium jest publikacja tekstu na własnej stronie internetowej w postaci

pliku PDF lub HTML. Dzięki kilku prostym działaniom możesz mu zapewnić widoczność porównywalną do tej, jaką zapewnia repozytorium.

- Stronę z własnymi publikacjami możesz zgłosić do indeksowania przez Google Scholar, wypełniając formularz: <https://support.google.com/scholar/troubleshooter/2898950?hl=en>. Szczegółowo proces ten opisał Emanuel Kulczycki w poradniku „Jak dodać prace do Google Scholar i zwiększyć liczbę cytowań oraz indeks Hirscha” (<http://ekulczycki.pl/poradnik/>) – znajdziesz tam także wiele innych przydatnych wskazówek.
- W celu spopularyzowania swojego dorobku naukowego, możesz skorzystać także z następujących serwisów:
 - Google Scholar Citations, <http://www.google.com/citations>
 - Research Gate, <https://www.researchgate.net>
 - Academia.edu, <http://academia.edu/>
 - Social Science Research Network, <http://www.ssrn.com/>

6. Jeśli chcesz opublikować swoją archiwalną książkę w Open Access

- Udostępnij ją w serwisie Biblioteka Otwartej Nauki. Zespół BON pomoże Ci także rozwikłać kwestie prawne, umożliwi digitalizację tytułu, biorąc na siebie jej koszty oraz opublikuje Twoją pracę w sposób otwarty: <http://bibliotekaotwartejnauki.pl>.

7. Jeśli jesteś wydawcą i...

- myślisz o udostępnieniu archiwum swojego czasopisma w sieci, zrób to z pomocą zespołu projektu BazHum. Pomoże Ci z problemami prawnoautorskimi, zdigitalizuje numery Twojego czasopisma, których nie posiadasz w formie cyfrowej i przygotuje do udostępnienia w sieci zgodnie ze wszystkimi standardami. Jako wydawca nie będziesz musiał ponosić z tego tytułu żadnych kosztów (<http://czasopisma.bazhum.pl>).
- potrzebujesz narzędzia do publikowania czasopisma w sposób otwarty, skorzystaj z Open Journal Systems (<http://pkp.sfu.ca/?q=ojs>). Dzięki OJS możesz przenieść cały proces publikacji do sieci.
- chcesz zmienić model publikowania czasopisma na Open Access, zapoznaj się ze wskazówkami na temat kwestii prawnych (powyżej).
- chcesz, by wydawane przez Ciebie czasopismo wpisane było do baz referencyjnych i serwisów publikujących czasopisma lub książki Open Access, odwiedź:
 - BazHum, <http://bazhum.pl>
 - Federacja Bibliotek Cyfrowych, <http://fbc.pionier.net.pl/owoc>
 - DOAJ, <http://www.doaj.org/>
 - DOAB, <http://www.doabooks.org/>
 - SHERPA/RoMEO, <http://www.sherpa.ac.uk/romeo/>
 - Open Library of Humanities, <https://www.openlibhums.org/>

SŁOWNICZEK

Altmetrics – nowa forma badania wpływu i zasięgu publikacji naukowych. Do tradycyjnych metod takich jak obliczanie cytowań, dodaje się także występowanie publikacji w serwisach do zarządzania opisami bibliograficznymi, serwisach społecznościowych oraz liczbę jej pobrań i udostępnień.

APC (Article Processing Charges) – opłata za publikację artykułu w czasopiśmie Open Access lub hybrydowym, związana z modelem złotym (Gold Open Access), w którym autor lub instytucja finansuje wydanie artykułu.

Biblioteka cyfrowa – biblioteka, w której wszystkie zbiory mają format cyfrowy i dostępne są za pośrednictwem komputera. Dostęp do nich można mieć na poziomie lokalnym (ograniczonym) lub za pośrednictwem Internetu.

Służy ona do publikowania czasopism elektronicznych, e-booków oraz zdigitalizowanych materiałów w wersji tradycyjnej, a także zdjęć, obrazów, materiałów audiowizualnych i innych.

Cytowalność – zbadana statystycznie liczba cytowań danego tekstu, która służy ocenie jakości dorobku naukowca i/lub jakości danego czasopisma. Liczba cytowań jest istotnym czynnikiem przy ewaluacji czasopism, ubieganiu się o środki finansowe na badania oraz obliczaniu mierników wpływu czasopism i naukowców (Impact Factor, Indeks Hirscha).

Czasopisma punktowane – tytuły znajdujące się na liście ministerialnej czasopism, która składa się z części A (czasopisma posiadające obliczony Impact Factor – IF), części B (czasopisma, które nie posiadają obliczonego IF), części C (czasopisma, która znajdują się w bazie ERIH). Za publikację w czasopismach z listy otrzymuje się odpowiednią liczbę punktów, które pełnią istotną rolę na przykład przy procesie parametryzacji jednostek naukowych.

Czasopismo elektroniczne – czasopismo ukazujące się wyłącznie w formie elektronicznej.

Czasopismo hybrydowe – czasopismo ukazujące się równolegle w wydaniu papierowym i elektronicznym.

Czasopismo tradycyjne – czasopismo ukazujące się wyłącznie w formie papierowej.

Dostępność – cecha zasobu określająca, czy dokument może być odbierany i przetwarzany przez użytkowników bez konieczności rejestracji czy wnoszenia opłat, czy można go odczytać bez specjalistycznego oprogramowania. Jednocześnie za dostępne uznaje się dokumenty upublicznione w różnych formatach (na różne urządzenia), a także umożliwiające skorzystanie z nich przez osoby niepełnosprawne; np. udostępnienie w dokumencie warstwy tekstowej możliwej do odczytu przez syntezator mowy lub udostępnienie pliku w formacie DAISY sprawia, że dokument jest dostępny dla osób niedowidzących lub niewidomych.

Impact Factor – wskaźnik wpływu czasopisma naukowego ustalany na podstawie liczby cytowań artykułów zamieszczanych na jego łamach. Impact Factor jest współczynnikiem stworzonym i aktualizowanym raz do roku przez Thomson Reuters.

Indeksacja/indeksowanie – umieszczenie metadanych bibliograficznych na temat czasopisma w bazie danych (np. bibliograficznej, pełnotekstowej, referencyjnej). Indeksacja w bazach referencyjnych daje możliwość uzyskania większej liczby punktów podczas ministerialnej ewaluacji czasopisma. Czasopismo do indeksacji może zgłosić: redakcja, wydawca, członkowie rady naukowej czasopisma, jak również w przypadku niektórych baz autorzy publikujący w tym czasopiśmie.

Licencjobiorca – osoba chcąca korzystać z praw autorskich do danego utworu w pewnym zakresie, na określonych polach eksploatacji, czyli w określony sposób.

Licencjodawca – twórca utworu lub jego następca prawny, a także osoby uprawnione autorsko w sposób pierwotny (pierwotnie uprawnionymi osobami obok twórcy są np. producent filmowy i wydawca).

Metadane – informacje opisujące np. publikację czy inny materiał w formie czytelnej dla komputera (machine-readable), tworzone zgodnie z wybranym modelem (np. MARC 21, Dublin Core). Pozwalają na wygodne katalogowanie i przeszukiwanie baz danych, repozytoriów oraz zawartych w nich informacji.

Otwarte licencje – licencje, które bezpośrednio zezwalają na co najmniej kopiowanie utworu przez wszystkich, ale mogą wprowadzać ograniczenia w postaci zakazu komercyjnego wykorzystania dzieła lub modyfikowania utworu.

Otwarte zasoby edukacyjne – zasoby udostępniane powszechnie, swobodnie i za darmo wraz z prawem do ich dalszego wykorzystywania i adaptacji (np. podręczniki, kursy, scenariusze lekcji i inne).

Otwarty dostęp (ang. Open Access) – idea otwartego, powszechnego i natychmiastowego dostępu do materiałów naukowych i edukacyjnych.

Parametryzacja jednostki naukowej – forma kompleksowej oceny jej działalności w oparciu o kryteria (parametry) wynikające z przepisów Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Kryteria oceny obejmują: osiągnięcia naukowe i twórcze, potencjał naukowy, materialne efekty działalności naukowej, pozostałe efekty działalności naukowej.

Plagiat – oznaczenie cudzego utworu lub jego fragmentu (tzw. elementów twórczych) własnym nazwiskiem (tzw. jawny plagiat) lub przejęcie fragmentów cudzego utworu bez podania źródła i pierwotnego autorstwa (tzw. ukryty plagiat).

Pole eksploatacji – sposób korzystania z utworu, np. wyświetlanie filmu lub drukowanie książki.

Postprint – wersja pracy, która przeszła proces recenzji oraz redakcji wydawniczej.

Prawa autorskie majątkowe – prawo twórcy do korzystania z utworu i rozporządzania nim. Jest to prawo zbywalne, co oznacza, że twórca może przenieść je na inne osoby lub udzielić zezwolenia na korzystanie z utworu.

Prawa autorskie osobiste – prawa niezbywalne chroniące więź twórcy z utworem.

Preprint – wersja pracy przed recenzją oraz korektą przeprowadzoną w wydawnictwie i publikacją w czasopiśmie. Często przyjmuje się, że autor pracy może publikować wersję preprint bez konieczności konsultowania się z wydawnictwem.

Repozytorium – miejsce przechowywania danych, wraz z rozwojem nowych technologii również danych cyfrowych. Pojęcie pochodzi sprzed epoki Internetu i odnosiło się do centralnych miejsc przechowywania danych. Obecnie można wyróżnić repozytoria dziedziczne, wydziałowe, instytucjonalne (prowadzone przez konkretną jednostkę naukową lub instytucję) lub pozainstytucjonalne (otwarte na zasoby o różnej afiliacji).

Samodeponowanie /Samoarchiwizacja (ang. Self-archiving) – publikowanie w Internecie artykułów naukowych w celu zapewnienia otwartego dostępu do nich. Samoarchiwizacja to jedna z dwóch podstawowych metod publikacji Open Access, nazywana często zieloną drogą Open Access. Artykuły są zazwyczaj publikowane na stronach prywatnych autora lub w repozytoriach.

Samopublikowanie (ang. Self-publishing) – samodzielne opublikowanie treści bez udziału jakiegokolwiek wydawnictwa. Samopublikowanie ogólnie dotyczy przede wszystkim książek, a w nauce prac doktorskich. Z samopublikowaniem mamy więc do czynienia za każdym razem, gdy opublikowana przez autora treść nie jest kopią jakiejś innej, oficjalnie wydanej publikacji.

Umowa licencyjna (licencja) – umowa, na podstawie której twórca uprawnia licencjobiorcę do korzystania z utworu w określony sposób.

Umowa licencyjna niewyłączna (licencja niewyłączna) – umowa, w myśl której licencjobiorca nie ma wyłącznego prawa do korzystania z utworu na określonym polu eksploatacji.

Umowa licencyjna wyłączna (licencja wyłączna) – umowa, w myśl której licencjobiorca ma wyłączne prawo do korzystania z utworu na określonym polu eksploatacji, a licencjodawca nie może udzielić licencji nikomu innemu na korzystanie z utworu w określonym w umowie okresie.

Utwór – każdy przejaw działalności twórczej (tzw. oryginalności) o indywidualnym charakterze, niezależnie od wartości, przeznaczenia dzieła, ani sposobu jego wyrażenia.

Zielona droga otwartego dostępu – samodzielne udostępnianie tekstów naukowych przez autorów. Jeżeli polityka wydawnicza danego czasopisma na to zezwala, autor może samodzielnie udostępnić preprint lub/i postprint artykułu opublikowanego w czasopiśmie naukowym na swojej stronie autorskiej, w repozytorium lub w innym katalogu otwartego dostępu.

Złota droga otwartego dostępu – umożliwianie przez wydawcę natychmiastowego, bezpłatnego dostępu online do treści artykułów publikowanych w wydawanym przez niego czasopiśmie naukowym.

Bibliografia

Björk, B.-C. & Solomon, D. (2012). Open access versus subscription journals: a comparison of scientific impact. *BMC medicine*, 10(1), 73. doi:[10.1186/1741-7015-10-73](https://doi.org/10.1186/1741-7015-10-73)

Crow, R. (2009). Income models for Open Access: An overview of current practice. Washington, DC: Scholarly Publishing & Academic Resources Coalition. Pobrane 16 czerwca 2013, z: <http://www.sparc.arl.org/publisher/incomemodels/>

Eysenbach, G. (2006). Citation advantage of open access articles. *PLoS biology*, 4(5), e157. doi:[10.1371/journal.pbio.0040157](https://doi.org/10.1371/journal.pbio.0040157)

Gargouri, Y., Hajjem, C., Lariviere, V., Gingras, Y., Brody, T., Carr, L. & Harnad, S. (2010). Self-selected or mandated, open access increases citation impact for higher quality research. *PloS one*, 5(10), e13636. doi:[10.1371/journal.pone.0013636](https://doi.org/10.1371/journal.pone.0013636)

Hofmoki, J., Tarkowski, A., Bednarek-Michalska, B., Siewicz, K. & Szprot, J. (2009). Przewodnik po otwartej nauce. Warszawa: Interdyscyplinarne Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego. Pobrane z: <http://otwartanauka.pl/przewodnik-po-otwartej-nauce/>

Kouper, I. (2010, 26 lutego). Science blogs and public engagement with science: practices, challenges, and opportunities. Pobrane 17 czerwca 2013, z: [http://jcom.sissa.it/archive/09/01/Jcom0901\(2010\)A02](http://jcom.sissa.it/archive/09/01/Jcom0901(2010)A02)

Kulczycki, E. (2012, 11 kwietnia). Czy warto było udostępnić książkę na licencji CC? W: *Warsztat badacza*. Pobrane 17 czerwca 2013, z: http://ekulczycki.pl/teoria_komunikacji/czy-warto-bylo-udostepnic-ksiazke-na-licencji-cc/

Kulczycki, E. (2013, 9 marca). Rok po udostępnieniu w sieci mojej książki – kilka refleksji. W: *Warsztat badacza*. Pobrane 17 czerwca 2013, z: http://ekulczycki.pl/warsztat_badacza/rok-po-udostepnieniu-w-sieci-mojej-ksiazki-kilka-refleksji/

Morrison, M. (2012). The Imaginary Journal of Poetic Economics. 2012. Pobrane 17 czerwca 2013, z: <http://poeticeconomics.blogspot.com/>

Open access. W: *Wikipedia: The Free Encyclopedia*. Pobrane 17 czerwca 2013, z: http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Open_access&oldid=559824251

Redhead, C. (2013, 8 marca). Growth in use of the CC-BY license. W: *Open Access Scholarly Publishers Association*. Pobrane 16 czerwca 2013, z: <http://oaspa.org/growth-in-use-of-the-cc-by-license-2/>

Siewicz, K. (2013). Otwarty dostęp do publikacji naukowych: kwestie prawne. Warszawa: Interdyscyplinarne Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego. Pobrane z: <http://www.depot.ceon.pl/handle/123456789/335>

Stanisławska-Kloc, S. (2005). Prawo autorskie a biblioteka cyfrowa - opinia prawna. *Biuletyn EBIB*, 9(7). Pobrane z: <http://ebib.oss.wroc.pl/2005/70/stanislawski-kloc.php>

Suber, P. (2012). *Open Access* (s. 256). Cambridge, MA: The MIT Press.

Szczepańska, B. (2007). Prawne aspekty publikowanie obiektów cyfrowych w modelu Open Access. W: *IV Konferencja EBIB. Internet w bibliotekach. Open Access*. Pobrane z: <http://www.ebib.pl/publikacje/matkonf/mat18/szczepanska.php>

Materiał przygotowany na podstawie "Wolne licencje w nauce. Instrukcja" (2013), red. Grabowska, Śliwowski. CC-BY-SA